

Novobudžovská

Ročník XIX.
24. 12. 1992

Číslo
6

ZPRAVODAJ

Z obsahu čísla: Z městského zastupitelstva ♦ Cenová mapa města ♦ Policie hlásí ♦ Nadace „Klidné stáří“ ♦ Dar dánské firmy škole ♦ Mikulášské besídky ♦ Podzimní závěr kopané ♦ Služby telekomunikací ♦ Předvánoční posezení v městské knihovně ♦ Inzerce ♦ K výročí V. Kl. Klicpery ♦ Václav Kudera - Křepík ♦ Místní výročí v roce 1993 ♦ Zajímavosti ♦ Báseň Hudba ♦ Z naší matriky

OHLÉDNU TÍ ZA ROKEM 1992

Ohlédnutí za rokem, který je posledním v dějinách společného československého státu, ohlédnutí za rokem, který je prvním rokem pro nové vedení bydžovské radnice. Jaký byl ten rok 1992?

Při pohledu zpátky se jeví jako nepřetržitý šedý proud problémů, průšvihů a nezdarů, komplikací a malérů, mezi kterými sem tam bleskne jiskřička naděje nebo zrníčko úspěchu, které bývá zpravidla neúměrně malé proti vynaložené námaze.

Při odchodu z práce rekapitulujeme uplynulý den — co se podařilo, v čem to vyšlo. A stále znovu se přesvědčujeme o tom, jak často veškerá snaha byla marná. Takže druhý den znovu dokola. Děsivé jsou například termíny vyřizování žádostí s různými ministerstvy. Vyřízení žádosti o převod čistírny do majetku města trvalo sedm měsíců. V tomto tónu by bylo možno pokračovat dále — to ale patří k řemeslu, k výkonu funkce.

Naši činnost nakonec stejně zhodnotí bydžovský občan podle toho, jak se dotýká přímo jeho. Ovšem nad všechny starosti trčí nejvýše problém financí. Peníze sice jsou, ale zdaleka ne ve výši, kolik město Nový Bydžov ke svému pravidelnému chodu nutně potřebuje.

Teď slyším, jak někdo říká: „To se vám to, chlupci, kočíruje, řeknete, že nejsou peníze, a máte po starostech!“ — Naopak, teď je nutno se zbylými financemi hasit to, co nejvíce hoří. A ono hoří dost — dostavba Jiráskova divadla, dostavba čističky odpadních vod, dostavba dvaceti bytových jednotek U jatek, generální oprava fasády radnice, vybudování skládky tuhých komunálních odpadů na příštích padesát let, plynofikace, nemluvě o penězích na osvětlení, údržbu a opravu městských komunikací, včetně svozu popele a čištění města potřebnou mechanizací.

K tomu ještě může vzniknout požadavek na finance, který je nečekaný. Například, když jistý bydžovský občan dal do popelnice kamínka a zasypal je popelem, kamínka se dostala do sběrného auta a tam — posunována šnekem — rozbila vnitřek vozu tak, že mnoho nescházelo a nešel opravit. V případě nového vozu na sběr popele by bylo nutno zaplatit asi 980 tisíc korun.

Přes všechny uvedené skličující skutečnosti nepropadáme beznaději, tím méně panice. Chodíme po zemi a ještě vidíme a slyšíme natolik, abychom

stačili sledovat, co se kolem nás děje. Nadále vítáme všechny kritické připomínky směřující ke zlepšení naší práce, ku prospěchu města.

Všichni jistě cítíme vážnost této chvíle. Během několika dnů budou naše národy rozděleny. Tento fakt, který bude mít dopad na každého z nás, by nás měl všechny konečně vytrhnout z naší apatie a povznést nad všechny malichernosti, abychom přestali jen nadávat, ale sami udělali něco navíc, co prospěje nám všem.

Měla by nám v tom napomoci i krásná doba vánočních svátků, kdy se v nostalgických vzpomínkách vracíme i do dob svého dětství a naše okoralá srdce jsou schopna pro tu chvíli více vnímat hlas druhého člověka.

Uplynulý rok nebyl dobrým rokem a lze si jen přát, aby ten příští nám přinesl alespoň to, co letošní zůstal dlužen. Dovolte nám, abychom popřáli veselé vánoce, hodně štěstí a osobních úspěchů v novém roce všem lidem dobré vůle.

Karel Šprinc,
starosta města

Z MĚSTSKÉHO ZASTUPITELSTVA

Poslední zasedání městského zastupitelstva se konalo 10. prosince 1992. Z bohatého programu vyjímáme tři hlavní body jednání.

V napjaté atmosféře projednávalo žádost kulturní komise, aby z inventáře bývalého městského kulturního střediska odprodané na základě usnesení zastupitelstva ze dne 7. července 1992 TJ Sokol (v hodnotě přes 82 tisíc korun) byla vrácena menší část obci, která ji předá do užívání nově vznikajícímu Klubu mladých. Stanovisko rady, která takové řešení zastupitelstvu doporučila, vysvětlila MUDr. H. Šafaříková. Smlouva o prodeji inventáře nebyla dosud podepsána a sokolové, kteří měli odhadnutou hodnotu zařízení splácet odpisem za nájem sokolovny pro městské kulturní akce, v tomto směru zatím nevyšli vstříc. Navíc město v současné době nemá žádné finanční prostředky na nákup nezbytného inventáře pro Klub mladých. Zástupci TJ Sokol nejprve převod části inventáře jednoznačně odmítali, ale po dalších vysvětleních a ústupcích v rozsahu požadovaného inventáře konfrontační nálada ustoupila střízlivému posouzení a dohodě. Po zvážení všech pro a proti nakonec zastupitelstvo většinou hlasů původní červencové usnesení zrušilo a schválilo, aby část majetku bývalého MěKS

v hodnotě 15.615 Kčs (podle seznamu kulturní komise) zůstala v majetku obce a zbývající větší část byla odprodána Sokolu s tím, že odprodej se uskuteční kompenzací za pronájem prostorů sokolovny při pořádání městských kulturních akcí. Členové Klubu mladých současně přislíbili, že v případě naléhavé potřeby při větších akcích v sokolovně předměty z převedené části inventáře Sokolu zapůjčí (židle apod.).

Zastupitelstvo dále podle předloženého návrhu schválilo změny ve vyhlášce o místních poplatcích a její doplnění. Za trvalé parkování na nahlášeném vyhrazeném místě byly stanoveny následující roční poplatky – pro osobní vozy podnikové a soukromé k výtěžnému účelům 1 000 Kčs, pro osobní vozy rodinné, obytné přívěsy a nákladní a osobní přívěsy 200 Kčs za jeden vůz, 400 Kčs za další vůz, za nákladní auto, traktor nebo autobus 3 000 Kčs a za vozidla nepojízdná, která hyzdí ulici, rovněž 3 000 Kčs. Za parkování na vyhrazených plochách s instalovanými parkovacími hodinami byla stanovena sazba za 1 hodinu 4 Kčs, za 30 minut 2 Kčs. Dále byl změněn článek 15 Sazby poplatků – „V případě, že nelze cenu reklamy prokázat, činí jednorázový poplatek za každou reklamu ročně 500

Kčs“. Z vyhlášky byla také vypuštěna část o dislokačních poplatcích vzhledem k tomu, že tyto poplatky nebudou od 1. ledna 1993 vybírány (nahradí je daň z nemovitosti).

Po kratší rozpravě zastupitelstvo schválilo navržené koeficienty pro násobení základní sazby daně z nemovitosti v následující výši: Nový Bydžov - 1,6; Chudonice a Zábědov - 1,4; Skochovice, Vysočany, Stará Skřeněř a Nová Skřeněř - 1,0; Žantov - 0,6. Uvedené koeficienty platí od 1. ledna 1993.

J. P.

Město Nový Bydžov
vypisuje výběrové řízení

na správce městského bytového
fondu a ostatních nemovitostí
ve vlastnictví města

Datum ukončení výběrového řízení:
15. leden 1993

CENOVÁ MAPA MĚSTA

Na základě požadavku Městského úřadu v Novém Bydžově byl zpracován návrh na ohodnocení pozemků na území Nového Bydžova v souladu s vyhláškou č. 393/1991 Sb. MF ČR ze dne 5. 9. 1991. Toto zpracování provedla firma Atelier AURUM s. s. r. o. Pardubice.

Pro potřebu diferencovaného ohodnocení území města Nového Bydžova je město rozděleno do pěti pásem vnitrosidelní diference. Zařazení pozemku do určitého pásma znamená jeho základní ocenění. V rámci každého pásma se na základě příslušného bodového ohodnocení dále diferencují ceny pozemků v jednotlivých urbanistických obvodech. Poslední krok diference je proveden uvnitř obvodů pomocí přírůžek a srážek podle polohy pozemku a způsobu jeho využití. Přitom nerozhoduje, zda je pozemek již zastavěn, nebo teprve určen pro příslušný způsob využití.

Tato cenová mapa se nevztahuje pouze na Nový Bydžov, ale i na integrované obce: Skochovice, Stará Skřeněř, Nová Skřeněř, Žantov a Vysočany. V době schválení cenové mapy pro správní území města byl Nový Bydžov jedním z prvních v České republice, kde tato cenová mapa existuje. MF ČR schválilo tuto mapu

s účinností od 1. 12. 1992. V této době již bude ohodnocení pozemků probíhat podle schválené mapy.

Dříve byla cena stanovena podle zákona za 1 m² plochy 100 Kčs. V současnosti se rozpětí cen za 1 m² plochy pohybuje od 30 Kčs/m² v Zábědově až po 360 Kčs/m² v centru města. V integrovaných obcích je tato cena od 20 Kčs/m² do 40 Kčs/m². Pro bližší informovanost občanů je na vývěsní tabuli MÚ NB umístěn výpočet cenových pásem a dále je možno nahlédnout do cenové mapy na odboru výstavby a životního prostředí.

Dále využívám této příležitosti, abych informoval občany o některých problémech, které znesnadňují práci odboru výstavby.

Podle stavebního zákona je povinnost všech stavebníků nahlásit jakoukoli stavební úpravu na jejich objektu ať pouhým ohlášením, či následnou žádostí o stavební povolení. Dalším problémem je „užívání“ staveb. Kolaudačním rozhodnutím se povoluje užívání stavby k určitému účelu. To není možno samovolně měnit, neboť například na chod drobných provozoven jsou z našeho hlediska a z hlediska orgánů státní správy kladeny různé požadavky. Má-li být stavba užívána k danému účelu, je kolaudač-

ní rozhodnutí zároveň osvědčením, že stavba je způsobilá k provozu. Pokud toto není splněno, jsme nuceni ukládat sankce, které jsou až do výše 1 milion Kčs. Žádáme proto stavebníky, aby respektovali naše požadavky. Naší snahou je vyjít jim vstříc k oboustranné spokojenosti.

Dalším bodem je individuální bytová výstavba. V našem městě je relativně dostatek pozemků určených ke stavbě rodinných domů, ale na druhé straně zde chybí technická vybavenost nebo pozemky nejsou ve vlastnictví města. Připravujeme s ohledem na finanční možnosti dvě lokality na Metličanech a v Zábědově, ale je otázkou času, kdy zde bude možno stavět. Nyní jsou ke stavbě určeny pozemky v Žizkově ulici v místě naproti autoservisu. Je zpracována projektová dokumentace na stavbu pěti řadových domů. O tuto stavbu je však menší zájem, než se očekávalo. Vyzýváme proto občany, kteří o takové stavbě uvažují, aby se informovali na odboru výstavby a životního prostředí, kde budou seznámeni s danými projekty.

Ing. Jan Rejthárek,
vedoucí odboru výstavby
a životního prostředí

POLICIE HLÁSÍ

■ Za součinnosti Městské policie byli v pozdních večerních hodinách dne 4. 11. 1992 v Novém Bydžově na náměstí T. G. Masaryka zadrženi D. R. z Nového Bydžova a J. F. z Hlušic, kteří na kárce v různých nádobách vezli naftu. Bylo zjištěno, že oba jsou bez pracovního poměru a svoji finanční situaci řešili tím, že z odstaveného zaparkovaného nákladního automobilu zn. TATRA 148, majetek Zemědělského družstva Králíky, který se nacházel na skládce cukrové řepy u cukrovaru v Novém Bydžově, odcizili 100 litrů motorové nafty. Jejím prodejem chtěli získat finanční prostředky pro vlastní potřebu. Proti oběma naftovým maniakům bylo zahájeno trestní stíhání pro trestný čin krádeže.

■ Společnost mladistvých „dam“ měl rád ve svém bytě občan z Nového Bydžova J. P., který si ji zval domů. Dámy využily jeho „pohostinnosti“ a z obývacího pokoje mu odcizily peněžní částku 7.000,— Kčs, kterou měl uschovanou v gauči. Obě návštěvnice jsou bez pracovního poměru. Pro trestný čin krádeže a podvodu je proti návštěvě vedeno vyšetřování.

■ Krádežemi jízdních kol a různých součástí ze zaparkovaných dopravních prostředků a jejich následným prodejem si opatoval peníze D. R. z Nového Bydžova. Poctivá práce mu nikdy nebyla po chuti. K jeho předcházející trestné činnosti bylo rozšířeno obvinění i pro tyto skutky.

■ Dne 10. 11. 1992 oznámil na OOP ředitel základní školy v Novém Bydžově, ul. Karla IV., že na škole došlo ke krádeži videopřehrávačů zn. DAEWO v hodnotě 8.000,— Kčs. Šetřením orgánů policie byl jako pachatel zjištěn a usvědčen bývalý žák této školy M. D., který odcizený videopřehrávač prodal pod cenu dalšímu občanu z Nového Bydžova. Výši „odměny“ pachatelů určí Okresní soud v Hradci Králové.

■ Policie pátrá po pachatelích krádeže vloupáním a odcizených věcech, ke které došlo v noční době z 24. na 25. 11. 1992 v prodejně „TIPO-HARMO“ v Novém Bydžově, do které se dostali přes půdní prostor. Z prodejny pak odcizili několik videopřehrávačů různých značek se škodou vyšší než 60.000,— Kčs.

Fotografií starého hostince Na kopečku se ještě vracíme k článku HRAD — ZÁMEK — PANSKÝ DŮM v minulém čísle Novobydžovského zpravodaje. Snímek byl pořízen před zbořením hostince v roce 1886.

Fotoarchív muzea

NADACE „KLIDNÉ STÁŘÍ“

Není i Vám lhostejné, v jakých podmínkách a prostředí dožívají svůj život naše stařenky a stařečkové?

Pomozme a přispějme jim k ulehčení jejich tíživých chvil v závěru života. Pomáháme-li dnes druhému, pomáme pro zítřek sobě.

V Novém Bydžově byla v letošním roce zřízena humanitární nadace „KLIDNÉ STÁŘÍ“

Nadace si klade za cíl být nápomocná překonávat tíživé situace starým občanům v závěru života, při jejich onemocnění a nemožnosti se o sebe postarat. Svoji činnost chce nadace pomáhat v řešení rodinných problémů příbuzných starých nemocných spoluobčanů obstaráváním zasloužené péče o ně.

Jeden z prvních cílů nadace je udržení provozu pavilónu pro staré a nemocné stařenky v areálu porodnicko-gynekologického oddělení v Chlumci nad Cidl., jehož provozovatelem je nemocnice Nový Bydžov a jejíž finanční prostředky nestačí provoz pavilónu udržet. Pro budoucnost si nadace klade za cíl případné rozšíření tohoto zařízení pro zasloužené klidné stáří spoluobčanů oblasti Nového Bydžova a Chlumce nad Cidlinou.

Zdroji nadace jsou dobrovolné příspěvky příbuzných stařenek umístěných v pavilónu v Chlumci nad Cidl., dary právnických a fyzických osob, odkazy, dary, popř. dotace státu. Or-

gány nadace tvoří — předseda nadace (její zřizovatel), správní rada a správce nadace.

Za své krátké působení od září letošního roku poukázala nadace „Klidné stáří“ do rozpočtu nemocnice Nový Bydžov na udržení provozu pavilónu pro staré občany v Chlumci nad Cidl. 40.000,— Kčs. Vánoční dny bývají pro staré, nemocné a osamělé lidi svátky nejsmutnějšími. Vněst alespoň kousek radosti do tohoto období se vynasnaží nadace ze svých prostředků.

Nadace „Klidné stáří“ děkuje touto cestou za finanční příspěvky všem příbuzným stařenek umístěných v Chlumci nad Cidl., dále pak podnik Státní rybářství Chlumec nad Cidl., odborovému svazu podniku Promil Nový Bydžov, radě městského zastupitelstva Nový Bydžov a Chlumec n. C.

Pevně věříme, že i další podniky, organizace, podnikatelé, ale i občané pomohou svými příspěvky k naplnění ušlechtilých cílů nadace.

Dobrovolné příspěvky pro nadaci „Klidné stáří“ jsou přijímány na účtě České spořitelny Nový Bydžov č. 1703452-518/0800. Veškeré informace o nadaci „Klidné stáří“ Vám podá zřizovatelka paní Vlasta Hrubá, zdravotní sestra, bytem Nový Bydžov.

Vlasta Hrubá

pf
93

DAR DÁNSKÉ FIRMY ŠKOLE

Na jaře tohoto roku vyhlásilo ministerstvo školství ČR ve spolupráci s dánskou firmou LEGO konkurs na získání stavebnic LEGO DACTA, které jsou určeny pro výuku žáků základních škol.

Naše škola tento konkurs vyhrála. Po týdenním školení jsme obdrželi šest stavebnic v celkové hodnotě 84 tisíc Kčs. Ihned jsme začali využívat tyto stavebnice v hodinách informatiky, neboť sestavené modely mohou být přímo řízeny počítačem. Žáci se tak zábavnou formou seznamují se základy programování a robotiky.

Protože má naše škola již určité zkušenosti s výpočetní technikou a jsou zde i kvalitní učitelé, rozhodl se Školský úřad v Hradci Králové nadstandardně vybavit naši školu počítači. Tak dostanou žáci „pod stromeček“ učebnu výpočetní techniky s devíti 16-bitovými počítači a tiskárnou.

Jsme si vědomi toho, že moderní technika ve škole není to nejdůležitější, je však nezbytnou podmínkou pro kvalitní výuku dětí.

PaedDr. M. Štoček,
ředitel ZŠ,
Klíčperova ul.

MIKULÁŠSKÉ BESÍDKY

Jako každý rok, tak i letos připravil Dům dětí a mládeže pro děti mateřských škol z Nového Bydžova a okolí mikulášské besídky. Od prvního do pátého prosince proběhlo celkem šest besídek, kterých se zúčastnilo přes pět set dětí. Pestrý program plný soutěží a pohádek vždy vyvrcholil příchodem Mikuláše, který měl pro děti přichystané balíčky plné sladkostí a ovoce.

Na příjemné předvánoční atmosféře měly jistě svou zásluhu i soukromé firmy, které sponzorovaly soutěže pro děti hodnotnými cenami. Touto cestou chceme poděkovat a zároveň popřát hodně úspěchů do nového roku těmto firmám: Velkoobchod HATÁK, Klenotnictví A. GELETIČOVÁ a Cukrárna FERDA.

Pracovníci DDM

PODZIMNÍ ZÁVĚR KOPANÉ

Do druhé poloviny podzimní části regionálního (krajského) přeboru sezóny 92/93 vstupovalo naše A mužstvo z neočekávaně vysoké třetí příčky, a to s nepatrným odstupem od prvního místa.

Ovšem potom přišla hotová pohroma, ztráta osmi bodů v domácím prostředí nás odsunula až na 10. příčku tabulky, kde také naše mužstvo přezimuje. Po slibném začátku je to do určité míry zklamání.

Při detailnějším pohledu na vše kolem bydžovského fotbalu je ono 10.

místo odpovídající. Vždyť celý podzim odehrálo 12 až 13 hráčů, a to je velice úzký kádr na krajský přebor. A pohled do budoucna není optimističtější, právě naopak. Vše se dnes – a nejen ve fotbale – točí kolem peněz, a právě těch se nám v Bydžově jaksi nedostává. Bez příchodu nadšeného sponzora je účinkování našeho A mužstva v regionálním přeboru velkým otazníkem.

J. Valenta

SLUŽBY TELEKOMUNIKACÍ

Oznamujeme všem občanům, že dne 16. 12. 1992 bylo otevřeno v Novém Bydžově v ulici Gallatově (budova telefonní ústředny za radnici MĚÚ) odbytové oddělení Okresní správy telekomunikací pro oblast uzlového telefonního obvodu Nový Bydžov, to znamená pro město Nový Bydžov a přilehlé obce, město Chlumec n. Cidl. s přilehlými obcemi a oblast Smidary. Všichni občané se tedy již se svými požadavky na telekomunikace budou obracet do Nového Bydžova. Telefonní číslo odbytového oddělení je 22 171.

Zároveň s odbytovým oddělením byla tento den na stejné adrese otevřena prodejna telefonů, telefonních záznamníků, faxů a dalších telefonních zařízení. Zveme všechny zájemce o koupi do příjemného prostředí, kde Vám budou všechny přístroje předvedeny, vyzkoušeny – a co je hlavní, na všechna zařízení zakoupená v naší prodejně je poskytován záruční i pozáruční servis. Číslo telefonu prodejny je 22 281. Těšíme se na Vaši návštěvu.

Okresní správa telekomunikací
Hradec Králové

Zdeněk Matějovský

- střížní zboží
- ložní soupravy
- ubrusy
- prošívání dek a polštářů
- deky

Masarykovo náměstí
NOVÝ BYDŽOV

LANGR a VANÍČEK elektrozávod

V NOVÉM BYDŽOVĚ, ČSA 7
tel. 0448/22693

provádíme:

- montáže a opravy elektrických instalací
- montáže elektrických přímotopných topení
- opravy elektrospotřebičů

prodej pro podniky i občany:

- elektroinstalačního materiálu, spínačů, přístrojů, kabelů a vodičů
- elektrospotřebičů zn. ETA, BOSCH, MOULINEX, BRAUN a ROWENTA
- ručního el. nářadí firmy BOSCH

Městská policie N. Bydžov

ve spolupráci s firmou

SIGONA spol. s r. o.

Vám nabízí

montáž elektronických systémů
pro střežení Vašich objektů
proti vloupání
a požární signalizaci.

Použité systémy jsou schopny přenést jakoukoli informaci ze střeženého objektu na PCO (pult centralizované ochrany). Městská policie dálkově střeží po celých 24 hodin stav zařízení ve Vašem objektu. Této službě lze využít i pro monitorování stavu jiných zařízení. Například únik plynu, zvýšení nebo snížení teploty (mrazáky), zvýšení nebo snížení hladiny kapalných, ale i sypkých látek atd. Dále nabízíme krátkodobý pronájem zabezpečovacího zařízení, například pro dobu Vaší dovolené. Zařízení je bezdrátové, velmi snadno namontovatelné.

V případě Vašeho zájmu se obraťte na Městskou policii.

Zimní motiv z Masarykova náměstí - sv. Jan Nepomucký z mariánského morového sloupu

Foto J. Prokop

EXPOZITURA NOVÝ BYDŽOV

Vy svého ochránce nepotřebujete!

Ovšem pouze v případě, rozhodnete-li se využít služby Komerční banky:

BEZPEČNOSTNÍ SCHRÁNKY

Pronájem bezpečnostních schránek je služba Komerční banky, která Vám zajistí klidný spánek.

Cena za pronájem schránky se pohybuje podle velikosti (objemu) schránky od 360,- do 1 800,- Kčs za celý rok.

A to již stojí za úvahy!

Informace obdržíte ve všech prodejních místech Komerční banky, a. s.

Dřevěný dům s podsíní pana Balounka v bývalé Jičínské ulici - jedna ze tří roubených staveb, které byly zbořeny po roce 1895. Na jejich místě postavil pan Peřina velký činžovní dům se železárstvím.

PŘEDVÁNOČNÍ POSEZENÍ V MĚSTSKÉ KNIHOVNĚ

Vánoce patřily odedávna k nejkrásnějším svátkům v roce. Nejen v každé zemi, kde se slavily a slaví, ale i v jejich jednotlivých oblastech nabývaly jedinečné podoby, kterou jim vtiskl rozdílný způsob života místních obyvatel.

Předznamenává je pozdní podzim. Úroda z polí je sklizena, dny se krátí a jsou nevlídné, noci nekonečné. Příroda se ukládá ke spánku. Nastává doba půstu a klidných domácích prací. Jako by sem zavanulo něco z dob dávno minulých, kdy byl v představách našich vzdálených předstků svět plný zlých démonických bytostí, útočících na Slunce a vítězících nad ním.

Pohanské představy, staletými hluboce zakořeněné v myslích lidí, nelze tak snadno vymýt. Církev je proto přejímá a upravuje.

Pracovnice městské knihovny připravily pro děti mateřských a základních škol předvánoční posezení. Děti se dověděly o vánočních tradicích a zvycích a poslechy si překrásné vánoční koledy. Na této akci se vystřídalo 12 tříd místních škol.

Pracovnice městské knihovny přeji svým čtenářům hodně zdraví do nového roku.

Dobroslava Strnková

MUZEUM PŘIPRAVUJE

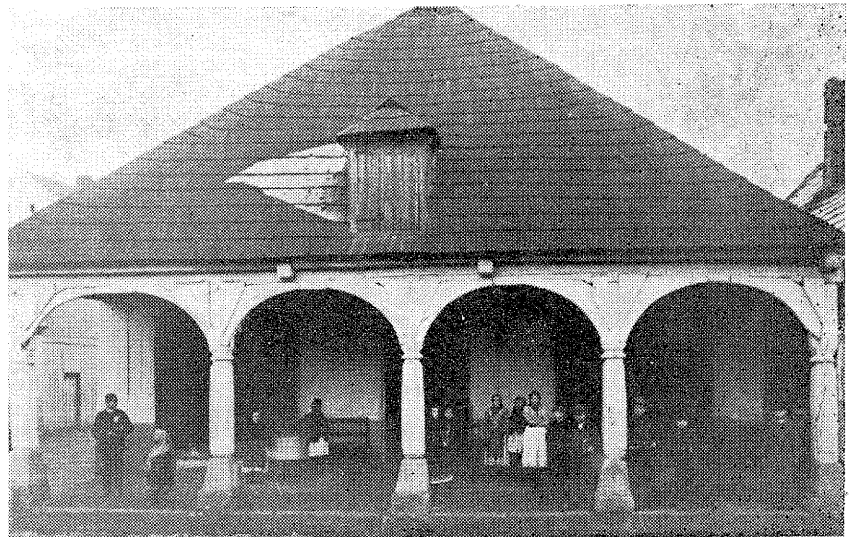
V příštím roce dojde v expozici muzea ke změně. Nejnověji vzniklý oddíl věnovaný životu a dílu profesora Bohumíra Nevyjela (1883-1915) a odkazu jeho dcery Marie Alžběty Novákové - Nevyjelové, vystavený zatím v části muzejní haly, bude přemístěn do posledního sálu, jehož expozice zaujme uvolněné prostory v hale. Zdaleka však nepůjde jen o prosté přemístění. Oba oddíly expozice budou současně obohaceny o řadu dalších zajímavých a velmi cenných exponátů.

V posledním sále expozice tak bude možno vystavit podstatnou část z darů paní M. A. Novákové - Nevyjelové našemu muzeu. Návštěvník tu uvidí rozsáhlý soubor obrazů, skic a grafiky, plastik, nábytku, šperků, uměleckých předmětů ze skla, porcelánu, fajánse, kameniny a cínu, suvenýrů ze zahraničních cest a dalších předmětů.

Zvlášť bohatě bude zastoupeno moderní výtvarné umění. Nad jiné vyniká obraz francouzského malíře Raoula Dufyho - Aréna v Nimes v noci (z roku 1939), zakoupený dávkou přímo v umělcově ateliéru v Paříži. Z českých umělců se návštěvník v malé galerii seznámí s díly Vojtěcha Sedláčka, Václava Špály, Antonína Procházky, Willi Nowaka, Františka Tichého, Antonína Hudečka, Františka Horkého, Františka Podešvy aj.

Novou instalací při příležitosti 110. výročí narození profesora Bohumíra Nevyjela chce naše muzeum a město vzdát nejen hold jeho pedagogické, skladatelské a sbormistrovské práci, ale také poděkování paní M. A. Novákové - Nevyjelové za obohacení muzejních sbírek o dary mimořádné umělecké a historické hodnoty.

J. P.

K VÝROČÍ V. KL. KLICPERY

(1792 - 1859)

Úryvky z knihy novobydžovského rodáka Antonína Langra PUSTRPALKOVO PUTOVÁNÍ

(Praha 1977, nakl. Albatros)

....
Příznám se, že víc přeji svému příteli, dramatikovi Václavu Klimentu Klicperovi, který se mezi námi objevil brzy potom, co jsme obnovili české představení.

Tenhle urostlý chasník z Chlumce, položeném v úrodném kraji blízko Hradce, kde protéká řeka Cidlina, opravdu něco dovede. Ani se nechce věřit, když vypráví, že před několika lety dělal v Brně jako tovaryš řemeslo na hony vzdálené jeho dnešnímu studiu, totiž řezniččinu. Dovedl ho mezi nás příští rok, když jsme hráli **Frrolína**, jeho bratr, medík František. A tak se, kde se vzal, tu se vzal, objevil v naší společnosti jednoho večera rozsochatý, jednadvacetiletý chlapík. Právě dokončil s výborným prospěchem studium na akademickém gymnáziu a nyní do sebe na almě mater souká moudrosti humanitních věd.

Klicpera ovšem není žádný venkovský jelimánek. Je to zralý mladý muž, který už má za sebou dostatek životních zkušeností. Řezniččina ostatně nebyla jeho prvním pokusem o zajištění živobytí. Začal doma u otce v Chlumci s krejčovinou, ale spokojen nebyl.

S druhým povoláním, za kterým putoval Moravou do Jihlavy, Olomouce a pak do Brna, se také brzy rozloučil. Nesnášel krev a řadu ostatních nezbytností řeznického řemesla, takže není divu, že skončil v nemocnici. Po uzdravení se vydal zpátky do rodných končin pevně rozhodnut, že dá před jehlou či sekýrou a vůbec veškerým řemeslným náčiním přednost knihám. Přímluvy bratra Františka pomohly rodiče svolili. Po vagoních putoval do Prahy s medikem Františkem i Václavem.

V roce, kdy jsme se s Klicperou seznámili, napsal právě hru **Blaník**. Nebyla to jeho první. Na jevišti se však dostala až za tři léta a obecnostu ji vše přijalo.

Patřím k těm, kterým se Václav se svými autorskými záměry světuje a předčítá jim své hry. Scházíme se v bytě, kde s bratrem a s dalšími dvěma kolegy bydlí, sedáme si, kde se dá, rozložíme se třeba i na podlaže a nábožně posloucháme. Na takové chvíli nelze zapomenout! Stěny pokoje mizí, ocitáme se někde docela jinde. Jako třeba když nám Václav předčítal svého **Hadriána z Římsů**.

Pěkně si v něm vzal na mušku rytířské hry, plné plechově řinčících zbraní a falešné romantiky, až dosud často uváděné, což vkusu obecnostu rozhodně nijak neprospívá. Odvádí ho tam, kam nechceme. Tomu se přece bránil už před lety mnou tak často

vzpomínaný Václav Thám... Tenhle šermířský výpad se Klicperovi povedl! Když nám četl svůj příběh o všem nemocemi prolezlém komickém ženičovi, smáli jsme se, až jsme se za břicho popadali.

....
Klicpera umí dobře pozorovat lidi v Praze i doma, kam často do rodného Chlumce dojíždí a odkud se pak vydává na další cesty. Zná proto své postavy dokonale, má je skrznaškrz prohlédnuté. A jak umí jejich charakter dialogem vyjádřit! Však vždycky říká, že celý svět je pro něho jedna veliká jevištní báseň.

O vagoních roku 1817 jsem se rozhodl, že se zase jednou pustím po těch prašných cestách, kudy jsme před staletími s bakalářem Mikulášem, jeho chromou Majdalenou a tlupou hladových mendiků táhli od kladských hor přes školský zastavení v Hradci a Bydžově ku Praze. Tentokrát jsem ovšem putoval obráceně, od pražských bran k polím, lesům a sladkým alejím s jablky a švestkami.

Klicperové mě srdečně zvali, abych se u nich na Cidlině zastavil. Slibovali, že půjdeme do nedalekého lesa zvaného Luhy, že tam usedneme pod prastarým širokánským dubem zvaným podle pověsti Morana a že si budeme vyprávět a předčítat. František tvrdil, že Václav bude mít zase určitě něco nového. A tak jsem se vydal na cestu. Za Poděbrady jsem dal vale širokému Labi a rozmlouval potom v lukách se starými vrbami kolem klidné Cidliny, až se přede mnou objevila věž chlumeckého kostela svatě Voršily, stojícího na rynku. Pár kroků od něho jsem našel Klicperův domek.

Vpadl jsem do něho zrovna v pravý čas. Oba Klicperáci mě uvítali hromovým pokřikem a jejich pařmáminka hlubokým talířem vonícího kysela. Bratři svorně tvrdili, že jsem přišel jak na zavalanou a že prý musím zase jednou uplatnit své herecké kumštování. Připravují na neděli s místními studenty, z nichž některé z Prahy znám, divadlo, ale potrefila je smůla. Chlumecké slečinky ohrnuly nosíky nad češtinou, prý pro ně sprosťou, a odmítly účinkovat.

„Znáš Václava!“ smál se František. „Sedl, nachystal si svíčky, nařezal papír, obrousil brk a celou noc psal, dokud neudělal poslední tečku. Je to sice hra o jednom zátahu, ale zato pěkná, humorná, však sám jistě uznáš,“ šeptal mně do ucha.

Uznal jsem. **Rohovín Čtverohý** se zrodil jako jasně a přítomně

ostře a pichlavě malovaný obrázek malosvěta.

....
Klicpera se sice pilně učí, ale stejně píše. Jeho jazyk i témata jsou složitější než Štěpánkova, který je ve svých hrách bližší obecnostu dosud vchovanému k jednoduchosti.

Klicperovi ale nelze upřít větší uměleckou hodnotu. Jak jsem slyšel, sám Josef Jungmann ocenil našeho přítele. Řekl, že jeho **Múza** je vyšší než Jana Nepomuka Štěpánka a má shakespearovské myšlenky. Bohužel, pan tajemník má v divadla důrazné slovo a hry svého konkurenta příliš často na jeviště nepouští.

A tak Klicperovy hry odpočívají a kamarád musí ukojit svou lásku k divadlu tím, že si sám někdy zahraje. Umí to. Postava Karla Moora v Schillerových **Loupežnících** mu dopadla výborně.

Vznikají další soukromé scény, německé i naše. V osmnáctém roce se hraje ve Vimrových sadech, rozložených do dnešních Vinohrad až ke Karlovu, a také v klášteře blahoslavené Anežky na Františku. Ale není to divadlo, jež by nás plně uspokojovalo.

Klicpera, v leccems zklamaný, nás po skončení studií opouští. Odjíždí v devatenáctém roce do Hradce Králové, kde byl jmenován profesorem. A s ním ovšem putuje i stará truhla s pokladem už asi dvaceti Václavíkových her.

Máváme za ujíždějícím dostavníkem, opouštějícím Koňský trh a směřujícím k Poříčské bráně. Netušíme, že nám v něm mizí právě novopečený manžel na celých sedmadvacet let. Samozřejmě kromě návštěv, při nichž si s námi dokonce občas i zahraje.

Anna Švamberská, jeho žena, brzy poputuje za ním a my ztrácíme nejen velmi nadaného dramatika, ale zároveň dobrou herečku naší společnosti.

Českých her ve Stavovském divadle ubývá, a tak se s touto scénou loučíme a stěhujeme se do domu měšťana Teisingera, tam, kde se za několik desítek let, koncem první poloviny století, začne stavět první pražské nádraží.

Zde má vedle Štěpánka patřičné slovo i Klicpera. Otvíráme tuto scénu v roce 1821 jeho veselohrou **Bělouši**, uvádí se i **Divotvorný klobouk**, **Blaník**, **Hadrián z Římsů** a veselohra **Lhář a jeho rod**. Od roku 1828 hrají sazeči z Haasovy tiskárny u lékárníka Arbetaera v Thunovské ulici na Malé Straně. Když potom zdědí tento výborný muž po tetičce byt v zrušeném

kajetánském klášteře, poskytnete tu útu-
lek i nám.

Českých autorů přibývá. Šedivý pí-
še zdařilou veselohru **Pražští sládci**,
Karel Simeon Macháček produkuje stej-

ně jako Klicpera v Hadriánovi ve
svých **Ženiších** rytířské hry, František
Raymann plodil půvabně dialektem
psané **Sedlské námluvy**. Nelení ani
hradecký pan profesor a posílá svá
nová díla.

Jednoaktová hra **Každý něco pro
vlast** je pravý skvost. Klicpera tu
ostře tepe maloměstskou hloupost a
nadutost, zároveň však vyjadřuje svůj
názor, co je pravé vlastenectví.

Úryvky z knihy Miroslava Slacha **USMĚVAVÍ REBELANTI**

(1974, Středočeské nakladatelství a knihkupectví)

....
Chýlilo se už k večeru, kdy na uli-
cích staroslavného města Nového Byd-
žova zarachotily dva ověšené povo-
zy. Chlumečtí přijížděli na merendu.
A přijížděli v plné slávě. Na kozlíku
prvního vozu seděl František Klicperů
jako svička, hotový panský štolba,
když veze Jeho Jasnost mladého pa-
na hraběte na svatbu. Hned vedle
Františka trůnil Borek, za nimi se uve-
lebil Tomeš Kovářů s panem Jeníkem
a v druhém voze vévodil poeta Vác-
lav a učitelský Martin. Ba i ty chlu-
mecké panenky se směle vypínaly na
svých sedátkách, opřených o rozvrza-
né žebříny, a všechny do jedné brou-
sily očima sem a tam, jakoby chtěly
každého přivábit, aby se přece podí-
val, kdo to zavítal do Bydžova.

Sotva zahnul oba vyzdobené povo-
zy k hostinci „U zlatého anděla“,
ozvalo se za rohem trojí krátké za-
hvízdnutí, ke dveřím hostince se při-
hlnala štafeta — rozježený výrostek
s čepicí na uchu — a celý udýchaný
hlásil, že Chlumečáci už jedou, aby
okamžitě zavolali pány výbory. V tu
chvilu jakoby švihnul kouzelným prout-
kem: špalír kominíků a ostrostřelců,
který stál před hostincem ve sváteč-
ných mundúrech, se vyrovnal, radost
pohledět, mezi dveřmi se vyrojili byd-
žovští studenti, pořadatelé dnešní
merendy, a všichni se hrnuli přivítat
milé hosty. „To je opravdu vzácná
návštěva!“ srdečně hlaholili a bez
dlouhých orací vedli Chlumecké do-
vnitř.

V garderobě a v sálové předsíni už
bylo živo jako v úle. Paňmaminky a
gardedámy ještě naposledy prohlíže-
ly zkušenými očima, jestli má dce-
ruška všechny pentle a faldy v pořá-
dku, panenky se při tom vrtěly na
všechny strany, jako živé stříbro, jen
tak na půl ouška vyposlechly ještě
poslední moudré rady, jak ve vši
slušnosti odradit nevítaného taneční-
ka, aby se už neopovážoval poprosit
o další taneček, i jak okouzlit toho
pravého, aby panenku už z kola ne-
pusťil. Vyposlechly a pohodily nače-
sanou hlavičkou: však ony vědí své.
Kdepak maminčiny rady. Ty platívaly
za onoho času, kdy ještě pání nosili
cop a napudrovanou paruku. Dneska
jsou jiné doby, mamá. I na mládence
musíš jinak... A v tom všem zmatku
pobíhali pání pořadatelé jako popla-
šené včelky. Majestátní dveřník důle-
žitě prohlížel vstupné lístky, otvíral a
zavíral dveře do sálu, ukláněl se a
rovnal záda, usmíval se i mračil —
všechno podle přání chvilí a podle
důležitosti příchozího hosta. Uklonil
se i Chlumeckým. A hezky hluboko.

Konečně byly chlumecké panenky,
ty věčné „nevepravny“ hotovy, koneč-
ně se otevrou dveře do sálu, odkud
už delší dobu zaznívala hudba, rozsa-
zená pěkně na pódiu v čele sálu.
První dvojice zavířily dokola a vy-
blýskaly podlahu posypanou bílým
nastrouhaným voskem, že se típytila
jako zrcadlo. Ale netřpytila se jen
podlaha. V září lustrů a voskovic se
stříbřila zrcadla na zdech, svítily
šperky gardedam, sedících okolo sá-
lu na plyšových pohovkách, a zářily
dívčí oči. Ty ze všeho nejvíce... Ne-
jednomu mládenci se zatočila hlava,
když se zadíval hlouběji do očí své
vyvolené, nejednomu srdíčko rychleji
poskočilo a tváře zahořely rozpaky
i štěstím.

Vtom hudba zmlkla. Skřivanský
pan kantor, který měl v kapele kápo,
zařukal houslovým smyčcem na pul-
pit, před hudebníky předstoupil škol-
ní mládenec Zajíc, rovněž ze skřivan-
ské školy, a zatroubil na trumpetu
pěknou břesknou fanfáru.

„Copak to asi bude?“ zabručel si
pro sebe Janík Hýblů a najednou,
vlastním očím by člověk nevěřil! —
viděl, jak na pódiu vystupuje v do-
vodu jednoho bydžovského stu-
denta — Václav Klicperů! Kůže jedna
podšitá! Ani slovem se nezmínil, že
bude v Bydžově účinkovat.

Ale to už bydžovský pan výbor ví-
tal všechny přítomné na staroslavné
merendě. Především vítal spanilý pa-
ny a vážené pání, mezi nimiž na prv-
ním místě jemnostpaní Schmiadelovou,
choť novobydžovského krajského hejt-
mana se slečnou dceruškou a vítal
i ctné pání měšťany v čele s panem
purkmistrem, který také počtl stu-
dentskou merendu svojí návštěvou.
Před všemi domácími však bylo třeba
uvítat cizí hosty až z Poděbrad,
z Nymburka, z Hradce i pání souse-
dy z Chlumece, mezi nimi i známého
pražského vlastence, novináře a spi-
sovatele Jana Hýbla, vydavatele
slavných a oblíbených „Rozmanitos-
tí“. Tady ten filuta Václav na podiu
zatleskal a s ním se dal do potlesku
celý sál. Pan Jeník měl co dělat, aby
ho nepoznali. Ale bydžovský student
už hbitě pokračoval, že s Chlumeckým
přišli i oba bratři Klicperové,
z nichž Václav — váženému bydžov-
skému publiku dobře známý již od lo-
ni — a známý i po celých Čechách
svými divadelními kusy, se uvolil —
A tady zase zatleskal pan Jeník Hýbl
a s ním tleskali všichni, až se chu-
dák poeta na podiu červenal jako mí-
šeňské jablíčko. „Náš milý host, spi-
sovatel Klicpera se uvolil,“ pokračo-

val bydžovský student, „že zahájí no-
vobydžovskou vlasteneckou merendu
deklamací slavné básně Václava Sta-
cha: Jazyk vlastenecký.“ Mládenec
zdůraznil poslední větu a název bás-
ně, pak se uklonil a odstoupil mezi
hudebníky.

V sále zavládlo ticho. Na pódiu,
mezi červenobílými drapériemi a ze-
leným chvojmí stál filosof Václav,
vážný, zamyšlený a ve světle vosko-
vic maličko pobledlý. Zdálo se, jakoby
čekal, až všichni ztichnou. A náhle
začal zvučným a pevným hlasem před-
nášet...

....
Do hromového aplausu a volání
slávy zazněla náhle ryčná fanfára uči-
telského pomocníka Zajíce. Potom
skřivanský pan rektor zařukal smyč-
cem na pulpit a muzika spustila pěk-
ně do kola. Hoj, to bylo radosti, to
bylo smíchů! Nejdříve se osmělila
jedna dvojice, hned za ní zavířila sá-
lem druhá, třetí, další a další páry se
přidávaly — a po chvíli už byla všech-
na omladina v kole. Bylo tu mnoho,
přemnoho hledění do očí, mnoho vzdy-
chání i planého slibování za zvuků
skočné, vábívého ländleru, čtyřlky,
gavotty, třasáku i sladkých valčíků.
A každý tanec roztočil hlavu jako šu-
mivé opojné víno a přenesl mládence
i panenku někam daleko do snů...
Ale bylo tu i mnoho drobného hašte-
ření, mnoho dívčí malicherné závis-
ti i planého škádlení a zlobení...

....
O půlnoci vytroubili muzikanti ta-
neční přestávku, aby se mohli v klidu
posilnit na další pilné vyhrávání. Pa-
nenky se rozeběhly do garderoby po-
opravit pomačkané faldy, uvázat roz-
vázané pentle i přičísnout vlásky, roz-
házené pilným vytáčením. A pání
vlastenci zašli na chvíli do pokoje
posedět a popovídat si.

....
Ale i toho tancování musel být jed-
nou konec. Oči se pomalu klížily, vos-
kovice v lustrech dohořívaly a pání
muzikanti dělali pořad větší a větší
přestávky. „Jedeme domů! Slyšíte?“
svolával František Klicperů Chlumecké.
Loučení s bydžovskými kolegy by-
lo krátké, ale srdečné. „Uvidíme se
příští neděli u nás na tyátku,“ vyjed-
nával ještě František na schodech.
„Musíte určitě přijet,“ připomínal
Václav a zívaje vysedal na vůz. „Při-
jedeme!“ „Na mou duši, že přijede-
me,“ slibovali Novobydžovští. A ještě
dlouho stáli na prahu hostince a má-
vali do noci.

VÁCLAV KUDERA - KŘAPÍK

(1895 - 1987)

Ukázky z připravované knihy PEREM, ŠTĚTCEM A DLÁTEM

O svých sochařských začátcích Václav Kudara napsal: „Jak jsem se dostal k sochařině? Docela jednoduše, tak jak mě vidíte na obrázku! Vzal jsem mezník nebo kámen z bouřačky a kus železa sebraného na ulici zaostřil na dláto – nejprve dost mizerné kladivo a zkusil jsem „groteskně“ otlouci kámen na podobu zvířete, pak jsem přešel na podobu opice – té jsem dal vyšší ‚kultur‘ – a vysekal vodníka. No a tak to šlo dál až do dnešního dne. Sochařít jsem začal až po odchodu do trvalého důchodu, to jest po dokončení svého 65. věku.“

Při jiné příležitosti, v rozhovoru pro televizní pořad v roce 1967, uvedl: „No tak sem si sehnal pískovec na smetišti a... a nějaký ty mezníky sem sebral – tenkrát sem měl lufta, aby náhodou mě nanačapali přitom, že jo, poněvadž sem nevěděl, je to dovolený, není to dovolený – no a tak sem to sebral a začal sem tvořit z toho pískovce a vono vám mně to zachutnalo.“

Setkání s prací sochaře Friče v Budyni nad Ohří, u kterého chlapec Václav prostál celé hodiny, bylo vlastně jedinou přímou zkušeností pro nový obor Kuderovy činnosti. V řezbách loutek pak získal první praktické poznatky o utváření plastických tvarů.

Práce s kamenem vedle detailní prostorové představivosti hlavně vyžadovala osvojení náročné techniky opracování, aby pod úder kladiva a dláta vydal požadovaný tvar. Současně byla i fyzicky velmi namáhavá. Lapidárně autor v jednom z rozhlasových vystoupení řekl: „U sochařství je nutno mít trpělivost a je to nezdravá dřina.“

Ale přesto – anebo snad právě proto – sochařství Kuderovi doslova učarovalo a po dalších třináct let, kdy mohl s kamenem ještě normálně pracovat, se stalo činností, která postupovala celý jeho tehdejší život. Za tuto dobu vytesal přes dvě stě padesát kamenných soch. Jaká nezměrná vnitřní síla musela člověka vést, aby vytvořil tak obrovské dílo!

Sochy vznikaly ve skromném prostředí domku, dvorku a zahrádky v Jungmannově ulici. Zde Kudara vytvořil i pověstnou zahrádku, podivuhodnou galerii plastik pod širým nebem.

Svoje pracoviště kdysi komentoval vtipnou poznámkou: „V tomto koutě na dvorečku, často i na dešti, je můj velký ateliér nebo po česku mé domácí pracoviště. Místa mám poměrně málo, ale stačilo to na velkou práci. Někdo má místa moc, ale nedělá nic, někdy ostudu a nic po něm nezůstane. Po mně přece něco...“

Po většinu doby pracoval pouze s primitivními dláty. V roce 1964 například napsal: „Pracuji bez speciálních dlát, jen kusem železa a kladiva a i hřebík někdy službu u mé práce udělá...“. Jen krátce vyzkoušel i skutečné kamenosochařské nástroje, které dostal od kolegů sochařů za jejich návštěvy v roce 1967 při II. mezinárodním sympoziu v Hořicích, ale záhy se znovu vrátil k původním dlátům. Velmi skromné nároky měl i na použitý materiál. Jen málokdy získal kus pískovce, který by měl vlastnosti dobrého sochařského kamene. Mnohdy zvětřalý a narušený kámen značně omezoval možnosti opracování a nejednou autoru připravil smutné okamžiky poškození či přímo zničení sochy během práce. Plastiky z takového kamene také méně odolávaly atmosférickým vlivům a už po několika letech byl jejich povrch dosti narušen.

Cesta k soše nebyla většinou bez odboček a zastávek. Vedle plastik

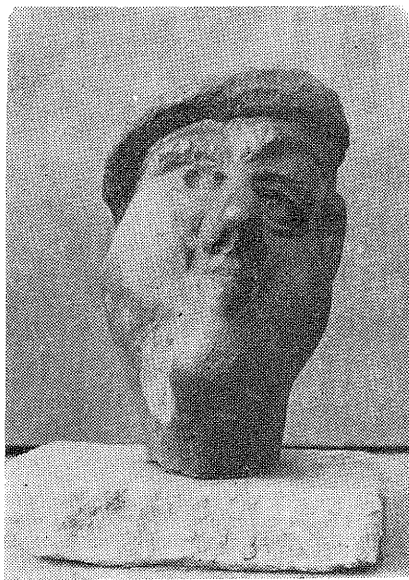
vzniklých s jednoznačným záměrem už před započítím práce dospíval k celé řadě dalších soch až v jejím průběhu. Odsekáváním hmoty kamene teprve hledal tvary, které by odpovídaly představě o podobě sochy, někdy i značně proměňované.

Na rozdíl od soch vytvářených přidáváním hmoty hlíny či sádry nebo ubíráním poddajnějšího dřeva řezbou kámen vyžadoval soustředěnější a opatrnější postup. Vždyť jediný chybný úder mohl původní záměr narušit a změnit. Kudara navíc pracoval bez obvyklých vlastních modelů, které by do kamene prováděl přenášením opěrných bodů z předloh. Jednostupňová práce v kameni byla už sama o sobě zcela výjimečná a velmi odvážná, tím spíše pro samouka, a přinášela četná úskalí nejen co do zvládnutí základních proporcí vztahů, ale i dílčích ploch a struktur.

Kuderova metoda „alla prima“ v pís-kovci se tak stala spolu se zvláštní autorovou obrazností a bohatou invencí branou k jedinečným výtvarům, jejichž přitažlivost a kouzlo spočívá v překvapivosti a rozmanitosti vzniklých tvarů. Každá socha nese výrazné stopy úsilí vydobýt na vzdorujícím kameni autorovy osobité záměry.

Kudara usiloval o to, aby zachoval kánon skutečných tváří a poprsí, ale základní i dílčí proporcí vztahy byly často v různé míře porušeny. Převažující štíhlost tu jistě ovlivňoval i tvar užitého materiálu - patníků, mezníků a kvádrů z bouraček. Zejména v prvním období sochařské tvorby, ale někdy i později projevovaly se i při vlastním opracování povrchu kamene zjevné znaky neumělosti a neobrátlosti. Zvláště nápadné je to při tvářování vrásek a obočí, ale i jiných detailů. Vedle těchto soch, dětí čistě naivního projevu, však vznikly - někdy i souběžně - jiné sochy s překvapivě kultivovaným rukopisem a odpovídajícími proporcemi. Zcela zvláštní místo v Kuderově tvorbě zaujímají některé plastiky skicovitého podání, které se velmi přiblížily modernímu výtvarnému projevu.

Přes námětovou a tvarovou rozrůzněnost hlásí se autorova ruka charakteristickými prvky. Téměř autorskou značkou řady soch jsou širší ústa se skrytým až otevřeným úsměvem, nápadně blízkým úsměvu jejich tvůrce. I v dalších detailech postihneme dost společného s výrazem Kuderovy tváře. Většina plastik vznikla pro čelní pohled, ostatní partie hlav a poprsí byly opracovány jen velmi hrubě a zachovaly rozbrázděnou strukturu jen po nejnужnějších zásazích kladiva a dláta.

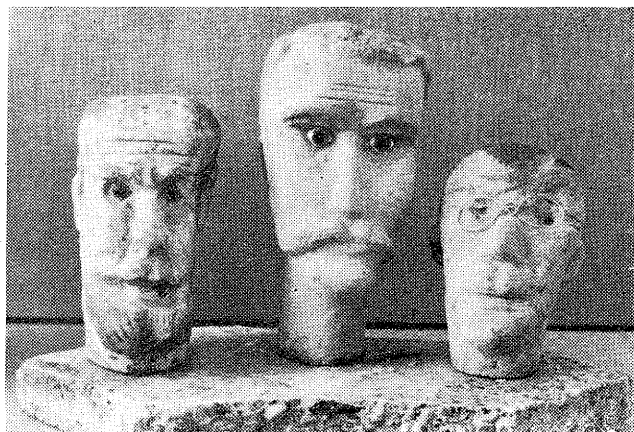
Kuderova tvorba dosáhla svého zenitu v četných alegoriích. Jednou z nejznámějších je plastika Dvě tváře (1964), hlava výrazného expresivního a karikaturního podání. Autor sám jí dal v psaném komentáři strohé, ale jasné vysvětlení: „Tato karikatura znamená: že každý má dvě tváře, jednu pro sebe, druhou pro lidi. Málo lidí vám řekne pravdu, co si myslí ‚Taková už je doba!‘ - Deformovaná hlava, autorem dodatečně ještě pozměňovaná, zachovala podobu dvou tváří, odlišných hlavně zcela jiným výrazem každého z očí.“

Pro mnohé Kuderovy sochy jsou příznačné i další zvláštní rysy. V jednom z rozhovorů uvedl, že pracuje „převážně stylem řeckým a egyptským“. Pod vlivem tehdejších technik (polychromování plastik, vykládání očí perletí apod.) také některé sochy obdobně dotvářel. Do očních důlků vsazoval skleněné oči, získané od kožešníka, jindy korále, ozdobné knoflíky, několik rovněž z perletí. Část soch byla patinována zlatým bronzem, který venku po letech získal šedozelený tón blízký skutečnému bronzu. Bílá barva na portrétu Ludvíka Svobody imitovala mramor. Několik komorněji pojatých soch ze světlého pískovce autor oživil lehce malovanými konturami obočí, očí i rtů.

Součástí menšího počtu děl se staly i svérázně pojaté doplňky - fajfky z drátu, kovové roury a porcelánové elektrikářské objímky, dýmky z kousku černého válečku a hřebíku či z části kaučukové objímky motorové svíčky, brýle ze stočeného drátu, indiánská pera zhotovená z nastříhaného a obarveného plechu a obdobně vyrobená pera na čepicích koželuhů, čepice ze staré hliníkové sběračky nebo z jednoduché či prolamované kovové objímky starého lustru, jazyk z nalepeného proužku červené látky apod.

Zcela zvláštním spojením vznikla plastika Kalich, provázející poprsí M. Jana Husa. Reliéf jednoduché nádoby je v horní části doplněn zasazeným červeným odrazovým sklem z jízdniho kola. Za slunečního svitu zářil potom symbol husitství neobvykle výrazně.

Zatímco v prvních letech sochařské práce je možno jednotlivé plastiky datovat celkem přesně, pro pozdější období se většinou musíme spokojit jen s rámcovým časovým zařazením. Au-

Více volnou karikaturní představou než konkrétní vzpomínkou je sousoší hlav s názvem **Třídní učitel, učitel chemie a potrhlý profesor** (po roce 1970), jehož drobné měřítko ještě podtrhuje zvláštní poetické kouzlo celé trojice, zejména jejího posledního člena s pěšinkou a mosaznými brýlemi.

tor si vedl základní přehled jen do roku 1966, ale s přibývajícím počtem soch potom i sám na další přesný soupis rezignoval. Orientaci v druhém období tvorby ztěžují i různé dodatečné úpravy, které se nevyhnuły ani některým starším sochám. Přes velkou pomoc bohaté fotodokumentace je proto možno od druhé poloviny šedesátých let přesněji vročit jen menší část plastik.

Pokud jde o zvolené měřítko, prolíná se v Kuderově tvorbě celá stupnice - od nadživotních hlav Hajných a Vodníků přes několik hlav a poprsí v životní velikosti a převahu plastik mírně podživotního měřítko až po větší počet soch pojatých ještě komorněji.

Galerie více než dvou set padesáti plastik nezapomněla snad na žádnou skupinu. Defilují tu hlavy zvířat, tváře z pohádek, ze starověké mytologie a z bible, portréty hudebních genů, postavy z národních a světových dějin, postavy ze současného života, rodné portréty a portréty krajanů, karikatury a alegorie.

V tak velkém množství plastik se samozřejmě setkáme i se slabšími, odvozenými, ba přímo nepodařenými tvůrby, ale základ velkolepého souboru nese nezaměnitelné rysy Kuderovy imaginace, která i přes působení vzorů dala vyniknout osobitému autorovu výtvarnému projevu.

Jaroslav Prokop

MÍSTNÍ VÝROČÍ V ROCE 1993

25. února 1943	— zemřel v koncentračním táboře Osvětim Zdeněk Dvořák, sochař a medailér, rodák z Hlušic	50 let
1. března 1873	— podepsali zástupci města zřizovací listinu čtyřtřídního reálného gymnázia	120 let
12. března 1873	— se narodil v Prasku Bohumil Němec, akademik, významný vědec v oblasti anatomie a fyziologie rostlin	120 let
23. března 1593	— Bydžovští byli na zemském sněmu slavnostně přijati do městského stavu	400 let
16. června 1843	— se narodil ve Starém Bydžově hudební skladatel a pedagog Jan Malát	150 let
10. srpna 1903	— sehrálo bydžovské družstvo kopané S. K. první zápas	90 let
10. září 1933	— byl v našem městě odhalen pomník Aloise Jiráska od hořického sochaře Karla Samohrda	60 let
2. listopadu 1883	— zemřel v Novém Bydžově malíř Jan Vavřina, první profesor kreslení na zdejším gymnáziu	110 let
30. prosince 1883	— se v Hlušicích narodil básník a publicista Jaroslav Kolman - Cassius	110 let

V BETLÉMĚ SE SVÍTÍ, PŮJDEME TAM...

*V Betlémě se svítí, půjdeme tam,
máš-li ty housličky, já duďy mám.
Pavelka svíci ponese,
by v Betlémě svítilo se.*

*A Spejchal, ten bude zapalovat,
a Strýhal, ten bude knot utírat.
Jeřábek nese hodiny,
by v Betlémě pořád bily.*

*A Drobný, ten bude natahovat,
a Hladík, ten bude pozor dávat.
Jirsačka nese čepičku
a Kánská zase podušku.*

*Havránková nám dá povijany,
Vizková zavine Ježíška jímí.
Hlaváčková dá krupičku
a Raiška mlíčka trošičku.*

*Matyáška bude kaši vařit
a ta nás naučí hospodařit.
Lámus nám kamna udělá,
Havránek do nich dříví dá.*

*Havránek dá do nich trochu dříví,
neb on má na dvoře starý shnilý.
Chcete-li vy nám něco dát,
můžete nám to oknem podat.*

*Louďa dá kobyľu a Cón vola,
dovezem ty dary do Betléma.
Naložíme to na váš vůz
a pojedeme brzo už . . .*

Tuto koledu zpívaly děti o Štědrém večeru v nedalekých Hlušičkách. Koleda se do vesnice dostala přibližně před pětasedmdesáti lety a jména kněžických sousedů byla nahrazena jmény z Hlušiček. Melodii a text koledy zaznamenal můj otec Josef Prokop, učitel a dlouholetý kronikář obce.

J. P.

Unikátní barokní desky z jeslí z poloviny 18. století pocházejí z novobydžovského kostela sv. Vavřince a jsou trvale vystaveny v expozici našeho muzea.

HUDBA

M. A. Nováková - Nevyjelová

- Stůj při mně,
neohraničená,
všudypřítomná,
v krvi, ve výdechu.*
- Stůj při mně,
věrně jako věrná žena,
vláčná a tichá
jako kroky v mechu.*
- Stůj při mně,
bez tvaru a vůně mdlobné,
tak mnohotvárná jako oblaka,
jak míza deroucí se ke koruně,
jak včela, kterou růže přiláká.*
- Stůj při mně,
čirá jako dětská slza,
hebká jak pampelišky pápeři,
jak voda, která nikdy nezamrzá,
jak průvan deroucí se do dveří.*
- Stůj při mně,
temná jako křídla noci
s výkřikem žalu v šeru starých křivd,
rytmem mé krve do daleka ploucí
za pravdou, která v tobě má svůj kryt.*
- Stůj při mně,
neohraničená,
rytmem mé krve, slunce paprskem,
úlomkem zlata z pralidského věna,
neohraničená láskou — ani snem.*

Konec sedmdesátých let

Zajímavosti

KLUB VELOCIPEDISTŮ. V roce 1891, deset let po vzniku prvního českého

cyklistického oddílu v Praze na Smíchově, se ustavil klub velocipedistů i v našem městě. Klub měl tehdy 17 činných členů a za předsedu si zvolil Aloise Jedličku. Po zaplacení zápisného ve výši jedné zlatky stanovili měsíční příspěvek na 20 krejcarů. Hned po ustavení klubu byly v Praze objednány odznaky (jeden z nich je vysta-

ven v expozici novobydžovského muzea) a členové klubu si pořídili modré kroje. Nejprve se scházeli v hostinci Na kopečku, od roku 1895 v hotelu Schroll.

Tehdy končila éra vysokého kola a všeobecně si razilo cestu moderní nízké kolo s řetězovým převodem, tzv. bezpečník, jehož vylepšený typ se dlouho jmenoval rover. Cvičné kolo tohoto typu si klub zakoupil od Josefa Trkala za 115 zlatých (na měsíční splátky po 5 zlatých). Už první vyjíždky členů klubu po městě a okolí vyvolaly stížnosti nedůvěřivých a nespokojených jednotlivců. Například při výborové schůzi z 24. dubna 1893 jednatel zapsal: „Co pak se týče klubu, má tento jízdní řád místodržitelstvím a městskou radou schválený, podle kterého se přesně řídí, a nemá tudíž zapotřebí, aby byl osobnostmi neznalými tohoto řádu zbytečně terorizován.“

Sportovní zájmy členů klubu začaly záhy ustupovat volné zábavě a posezení při dobrém pivu. Počet ujetých kilometrů o výletech klesal, zato se však prodlužovaly zastávky ve vyhlášených hospodách na trase každého výletu. Pro bližší představu činnosti klubu uvedme stručně program výletu z 29. června 1896 do lesa u Zdechovic, ke kterému zvaly plakáty vytištěné v Pavelkově tiskárně. S okrášlenými koly se členové klubu o 13. hodině sjeli před hotelem Schroll, kde zatím vyhrávala hudba a byly připraveny dva žebřinové vozy s občerstvením. Odjezd v půl druhé začínal tzv. květinovým korzem, objíždkou na kolech kolem náměstí za vyhrávání hudby. Po příjezdu do lesa bylo vybíráno vstupné po 10 krejcarech a začala zábava, která pokračovala až do půl desáté večer. Rozjařená společnost se potom na kolech osvětlených lampióny vracela do města a projížděla jeho ulicemi. Účastníci výletu nakonec přešli do klubovní místnosti a zde ve „volné zábavě“ pokračovali. Kdy se tenkrát největší „vytrvalci“ od hotelu Schroll rozhodli, to už jednatel klubu nezapsal.

J. P.

Naší MATRIKY

NAROZENÍ

21. 10. Josef Jiránek,
N. Bydžov, 28. října 1634
22. 10. Kateřina Chlumová,
N. Bydžov - Zábědov 24
25. 10. Martin Ladra,
N. Bydžov - Skochovice 38
25. 10. Jana Kodešová,
N. Bydžov - Chudonice 82
31. 10. Jan Hoffinger,
N. Bydžov - Zábědov 69

Příjemné vánoce
a mnoho úspěchů v novém roce
všem našim čtenářům!

REDAKCE

Stanislav Hudeček (1872–1947) — Masarykovo náměstí v zimě, litografie z roku 1946

5. 11. **Petr Kubánek**,
N. Bydžov, J. Nerudy 1756
6. 11. **Lubomír Petráněk**,
N. Bydžov, J. Nerudy 1697
14. 11. **Michael Kořínek**,
N. Bydžov, Sukova 641
14. 11. **Petr Vízek**,
N. Bydžov, Sukova 369
16. 11. **Filip Novotný**,
N. Bydžov, Tylova 375
16. 11. **Šárka Fojčíková**,
N. Bydžov, U jatek 967
17. 11. **Tomáš Čerych**,
N. Bydžov, Sukova 370
17. 11. **Jan Rouha**,
N. Bydžov, Břf. Mádlů
26. 11. **Dominika Doležalová**,
N. Bydžov, P. Bezručů 547

SNATKY

7. 11. **Milan Udatný**,
N. Bydžov, K. V. Raise 192
Romana Apoštolová,
Mlékosrby 77
7. 11. **Roman Kytler**,
N. Bydžov, Brigádníků 861
Martina Štěpová,
Nechanice - St. Nechanice 125

14. 11. **Martin Staněk**,
N. Bydžov, U jatek 913
Libuše Kubínová,
Králíky 46
14. 11. **Oldřich Kašík**,
N. Bydžov, Palackého 1198
Jindřiška Köhlerová,
Náchod 1820
20. 11. **Luděk Ryba**,
N. Bydžov, Nerudova 1809
Jana Bumlová,
HK, Nový HK, E, Beneše 1545
21. 11. **Luboš Hradecký**,
N. Bydžov, Brigádníků 208
Miroslava Stříbrná,
N. Bydžov, Lidická 782
27. 11. **Miloslav Jaroš**,
N. Bydžov - Skochovice 64
Iva Králová,
HK, Slez. Předměstí, SNP 859
28. 11. **Zdeněk Hanák**,
N. Bydžov, Merendní 1908
Lenka Jarošová,
N. Bydžov, Brigádníků 206
28. 11. **František Molnár**,
N. Bydžov - Zábědov 89
Radka Rosůlková,
Sloupno 7

ÚMRTÍ

18. 10. **Blažena Schovánková** - 65 let
N. Bydžov - Skochovice 64

20. 10. **Rudolf Holý** 76 let
N. Bydžov, Čelakovského 610
25. 10. **Ratislav Hnyk** 69 let
N. Bydžov, Na svépomocí 187
28. 10. **Martin Louvar** 19 let
N. Bydžov, J. Fučíka 768
3. 11. **Berta Bártová** 69 let
N. Bydžov, Osecká 706
8. 11. **Anežka Chlíbková** 89 let
N. Bydžov - N. Skřeněř 43
16. 11. **Věra Valentová** 65 let
N. Bydžov, 28. října 1644
17. 11. **Dr. Bohumil Vitvera** 79 let
N. Bydžov, Jungmannova 1486
28. 11. **Jaroslava Čapková** 75 let
N. Bydžov, St. Skřeněř 35

NOVOBYDŽOVSKÝ ZPRAVODAJ

Vydává Městský úřad v Novém Bydžově pravidelně - jednou za dva měsíce. Odpovědný redaktor Jaroslav Prokop.

Adresa redakce: Městský úřad, 504 01 Nový Bydžov, tel. 23011.

Povoleno OK ONV v Hradci Králové pod čj. 2/88. Tiskne V. & A. Janata, Nový Bydžov. Náklad 1200 výtisků. Mimobydžovským zájemcům zasíláme časopis poštou.

Cena jednoho čísla 5 Kčs.

Uzávěrka příštího čísla 5. 2. 1993.